

OPINIE ANALIZY

W spółkach skarbu państwa członków zarządu powołuje i odwołuje rada nadzorcza O wyższości ustawy nad kodeksem

W spółce z ograniczoną odpowiedzialnością członek zarządu jest powoływany i odwoływany przez uchwałę wspólników, chyba że umowa spółki stanowi inaczej (art. 201 § 4 kodeksu spółek handlowych).

(c) PAWEŁ GAŁKA

Waldemar Gontarski, adiunkt na Wydziale Prawa w Wyższej Szkole Zarządzania i Prawa w Warszawie

rozstrzygnięcia sądowego. Takich uchwał wprawdzie nie można zaskarżyć do sądu, można jednak osiągnąć skutek stwierdzenia nieważności uchwały przez sąd wniesieniem powództwa o ustalenie prawa w trybie art. 189 kodeksu postępowania cywilnego.

Nieważność uchwały

W myśl art. 250 pkt 1 k.s.h. prawo do wytoczenia powództwa o uchylenie uchwały wspólników (oraz zgodnie z art. 252 § 1 zd. pierwsze, o stwierdzenie nieważności uchwały sprzecznej z ustawą) przysługuje: zarządowi, radzie nadzorczej, komisji rewizyjnej oraz poszczególnym ich członkom. W spółce akcyjnej odpowiednikami są tutaj art. 422 § 2 pkt 1 i art. 425 § 1 zd. pierwsze.

Jeśli więc prezes spółki (członek zarządu) skarbu państwa, o której mowa w art. 19a ust. 1 ustawy, zostanie odwołany nie przez radę nadzorczą, w grę wchodzi nieważność uchwał takiego zarządu, co destabilizuje spółkę i szkodzi jej. Dlatego jeśli rada nadzorcza (jej poszczególni członkowie) nie wytoczy powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia wspólników/walnego zgromadzenia, to takarada działa na szkodę spółki. Natomiast przedstawiciel Ministerstwa Skarbu Państwa, który zdecydował faktycznie o odwołaniu prezesa, naraża się na zarzut przekroczenia uprawnień ustawowo określonych.

Przeciwnie wnioski

Do przeciwnych wniosków dotyczących uprawnienia do odwoływania członków zarządu przez zgromadzenie wspólników/walne zgromadzenie doszedł R.L. Kwaśnicki, ("Na styku ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji oraz kodeksu spółek handlowych", "Rz" z 22 czerwca). Chociaż autor też szuka uzasadnienia dla swoich poglądów w relacji *lex specialis - lex generalis* oraz w uzasadnieniu projektu art. 19a ustawy, to zauważa: "Z uzasadnienia projektu nie wynika jednak, jak nietrafnie wskazują niektórzy zabierający głos w tej sprawie, iż art. 19a ustawy miałyby wyłączać

W każdym czasie członek zarządu może być odwołany przez uchwałę wspólników (art. 203 § 1 zd. pierwsze k.s.h.). W tym sensie ten drugi przepis stanowi *lex specialis* wobec pierwszego. W spółce akcyjnej odpowiedniki obu tych regulacji zawiera art. 368 § 4 k.s.h.

Jedna ogólna, druga szczególna

Tak jak art. 203 § 1 k.s.h. ma charakter *lex specialis* wobec art. 201 § 4 k.s.h. i jest *ius cogens*, tak art. 19a ust. 1 ustawy z 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (w spółce, w której ponad połowa akcji należy do skarbu państwa członkowie zarządu powoływani i odwoływani są przez radę nadzorczą) stanowi *lex specialis* wobec art. 203 § 1 k.s.h. i też jest bezwzględnie wiążący. Jak zwraca uwagę odnośnie do art. 19a ust. 1 ustawy autor jedyne komentarza do ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji, "dla spółek, w których skarb państwa ma ponad połowę akcji (udziałów), przewiduje się uproszczony tryb powoływania i odwoływania członków zarządu. Przepis nie pozostawia swobody w regulacji umownej lub statutowej dla innego określenia powołania i odwołania zarządu. Wprowadzony przepis ma charakter *iuris cogentis*" (W.J. Katner, "Komercjalizacja i prywatyzacja. Komentarz", Warszawa 2003 r., s. 95, teza 1).

Artykuł 19a ustawy został dodany przez ustawę z 5 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących skarbowi państwa, ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 240, poz. 2055). Słowem, między art. 19a ustawy a przepisami kodeksowymi zachodzi nie tylko relacja *lex specialis - lex generalis*, ale też *lex posterior - lex anterior*.

Jeśli członek zarządu odwoła zgromadzenie, a nie rada nadzorcza, to skład zarządu jest obcy ustawie, a więc nielegalny. Uchwały takiego zarządu (jako czynności prawne) są nieważne z mocy art. 58 § 1 kodeksu cywilnego.

Nieważność bezwzględna następuje od chwili dokonania czynności (ab initio - ex tunc) i ex lege, a nie w drodze pisemnego oświadczenia strony czy

stosowanie kodeksu spółek handlowych (k.s.h.)... ". Tymczasem w uzasadnieniu projektu (druk sejmowy nr 625, IV kadencja) czytamy: "Zasadniczymi celami przedkładanej nowelizacji ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji jest:

- > podniesienie jakości nadzoru właścicielskiego...
- > wprowadzenie rozwiązań ograniczających korupcję i marnotrawstwo środków publicznych, czego nie zapewnia obecny system,
- > wprowadzenie rozwiązań zmniejszających możliwość traktowania jednoosobowych spółek skarbu państwa - części majątku narodowego - jako "łupu politycznego" kolejnych ekip rządzących."

Podczas prac w Sejmie posłowie - odnośnie do projektowanego art. 19a - mówili o "wprowadzeniu zasad obligatoryjnego powoływania i odwoływania członków zarządu przez radę nadzorczą" (<http://orka.sejm.gov.pl/Biuletyn.nsf/wgsknr/SUP-41>). Chodzi o to, aby w spółkach skarbu państwa o składzie zarządu nie decydował ministerialny urzędnik (jako organ uchwałodawczy tych spółek), lecz członkowie rady nadzorczej, orientujący się w realiach spółki i jednocześnie legitymujący się odpowiednią wiedzą udokumentowaną zdany egzaminem przewidzianym obligatoryjnie dla członków rad spółek skarbu.

Waldemar Gontarski, adiunkt na Wydziale Prawa w Wyższej Szkole Zarządzania i Prawa w Warszawie

Warto wiedzieć

- > Lex specialis ustawa specjalna, szczególna
- > Lex generalis ustawa ogólna
- > Ius cogens prawo bezwzględnie wiążące
- > Lex posteriori ustawa późniejsza
- > Lex anteriori ustawa wcześniejsza
- > Ab initio od początku
- > Ex tunc od wtedy, od tamtej chwili, od samego początku; z mocą wsteczną
- > Ex lege z mocy ustawy